

TÉKA

Valóság 94/8

HORPÁCSI SÁNDOR

Vannak fogalmak, szöfordulatok, amelyeket időnként nagy erővel sulykolnak a köztudatba a médián. Ilyen – az elmúlt évtizedben – Európa, az „Európa-ház”, az európaiság. Ugy ácsingozunk Európába, mint az igazhitű Allah parádicsmába, ahol a gyönyörű hurik szolgálnak mindenféle gyönyörűséggel. Udvartolunk, pitizünk, s mint egy kisinas, tanuljuk a leckét, egyáltalán elfogadjuk, tudomásul vesszük, egyfajta kisebbségi érzéssel, hogy nekünk valóban méltóvá kell válnunk arra, hogy belépünk ama „háza”. Holott földrajzi helyünk és történelmünk Európa centrumában jelöli ki a magyarság múltját. De jelenét és jövőjét (még) nem, mert sorsunkról most is túlunk nyugatra döntene.

De vajon miért és meddig (még?) – teszi föl a kérdést Ankerl Géza a valóság legutóbbi számában (Európa sajátossága és kisajátítása – magyar szemmel). Személyes és igen szemléletes példával indít. Ő mint soproni, ha szülővárosa nem dönt Magyarország mellett 1920-ban, Ausztria polgáraként már polgára lehetne az Európai közösségnek. A magyarság, a Hunyadiak, Zrínyiek, Széchenyiek, Kossuthok, 1956, 1989 révén többször is hitet, tanúbizonyságot tett Európához tartozásáról. Ankerl meggyőzően érvel amellett, hogy az Európai Unió érrendszere, amelyekkel a feltételeket megfogalmazza mondvasáccsal, indokolatlan. Nem mi választottuk 1945-ben a Szovjetuniót, s most mégis azért büntetnek, mert a gyarmata voltunk. Holott elmaradottságunk (relatív még az EU országaival összehasonlítva is!) éppen ennek köszönhető. Európa, a Nyugat nagyon is jól elviselte ezt a helyzetet. Eppen a mi '56-unk bizonyítja, semmit sem tett megsegítésünkre, azért hogy a deklarált eszményei (demokrácia, piac stb.) a Lajtától keletre is megvalósuljanak. Semmi sem indokolja tehát a kisebbségi komplexusunkat, azt hogy behúzott nyakkal, szegény vendégként kopogtassunk a kirekesztést mondvasáccsal feltételekkel és göggel igazoló önző Európába. Ha Görögország vagy Törökország tag lehet, a mi „elmaradottságunk” érvnek is gyenge. Nem kell megállapodnunk és kiárusítani magunkat a PIAČNAK.

Még sok érdekes olvasnivalót kínál a Valóság, például az Obél-háború – 1991 Borosy András tollából, aki a háború eseménytörténetét foglalja össze. Egy világhatalom (USA) a másik (Szovjetunió) hallgatolagos beleegyezésével kihasználva hatalmas katonai és technikai fölényt (láttuk a tévében!) mintegy fehér kesztyűben agyonbombázta és megálázta Irakot, Szaddam Husszeint – és nem oldott meg semmit. A kurdokat most is hajkurásszák, gyilkolásszák, de a fő cél: az olaj biztosítását megoldotta Schwarzkopf tábornok, a zseni.

II. Katalin cárnőt Puskin nevezte el „koronás és szoknyás Tartuffe-nak. Ezzel a címmel írt tanulmányt V. Molnár László. Az orosz történelmet és despotizmust Brezsnyevvel bezárólag segít megérteni a történész.

Mintegy ellenpéldaként kínálkozik Kéthly Anna a lapban, akiről Hüvely István írt szép recenziót, Kéthly Anna tanúságtétele címmel. Segít megismertetni, újra definiálni a sokat emlegetett, kisajátított szocializmus fogalmát. A Nagy Imre-kormány államminisztere haláláig hű maradt 1956 eszméihez, eszményeihez a szabadsághoz és az emberi méltósághoz. Nem tévesztette meg sem a „legvidámabb barakk” sikerpropagandája, sem a hidegháborút elviselő és működtető Nyugat pragmatizmusa és önzése. Számára a szabadság és a szocializmus szétválaszthatatlan maradt és kisajátíthatatlan. Nemes alakját, példáját nem árt felidézni ma sem, amikor egyszerre került a zászlóra a „piac” (tehát a vadkapitalizmus) és a „szocializmus”, ezek az összeférhetetlen fogalmak.

Szobrot a vezérnek!

Sárospatak (ÉM) – A honfoglalás milicentennáriuma adta az apropót annak, hogy a sárospataki Árpád Vezér Gimnázium alapítványt hívott életre. Céljuk: a névadó egész alakos bronzszobrának felállítását.

Magasztos célokat tűztek maguk elé az alapítványtevők, amikor úgy gondolták, hogy a feledés homályába merült honkeresőt az őt megillető helyre illenék visszaemléltetni (illetve visszaemléltetni) egy rá – ezzel magyarságunkra is – emlékeztető szimbólummal. A sárospatakiak vállalt feladatát azonban nem csak két évre (és mintegy kétfélmillió forint) szűl, hiszen a tisztelet szobrával a város történelmi emlékeinek száma is gyarapodna.

Remélik, céljaik elérésére anyagi segítséget nem csak az önkormányzattól várhatnak. (Iskolájuk csekésszámlájának száma a sárospataki OTP-nél: 655548429)

Igaz, az Árpád Vezér Gimnázium még csupán egyéves múltja tekint vissza, de iskolájuk hamarosan megjelölő évkönyvével hagyományt kíván teremteni. Az október vége körül napvilágot látó első kiadásban – 140 oldal – olvasható lesz az elmúlt év eseményeinek rövid története, az iskolaavatás, egyes alkotó tanárok cikkei, de fényképalbum is – a jelenből a jövőnek.

Nem csak a festészet a művészet

Miskolc (ÉM – DK) – Száz alkotó majd' háromszáz alkotásából kellett a zsűrinek kiválogatni azokat, amelyek falra kerülhetnek az idei Téli Tárlaton. A zsűrizést tegnap tartották a Miskolci Galériában.

Bráda Tibor festőművész, Sáros András Miklós grafikusművész, Dévényi István művészettörténész, Nagy T. Katalin művészettörténész, Váradi Sándor szobrászművész és Dobrik István művészettörténész nézték végig „zsűriszemmel” a képeket. Néha csak annyit mondtak, hogy ez „védtett kategória”, olyankor nyugodtabb szívvvel mentek tovább az elfogadott képektől...

● Régen ezt a kifejezést használták a képzőművészetben – mondja Dobrik István, a Miskolci Galéria igazgatója. – Aki a Párizsi Szalonban díjat nyert, az bárhol zsűrizés nélkül állíthatott ki. Sok olyan ember küldött anyagot a tárlatunkra, aki már évtizedek óta szerepel, és valamikor díjat is kapott. Ezek után a zsűrinek már kisebb a felelőssége, hiszen az alkotó vállalja önmagát, övé a dicsőség, ha jó, és a kritika, ha kevésbé jó a képe. A zsűri egyébként is mindig szubjektív. Túl nagyot nem tévedhet, de tükröz egy szemléletet. □ Ez már a sokadik Téli Tárlat lesz...

● Nem is tudom hányadik, hiszen az ötvenes években kezdődött el a sorozat. Akkor még az egész ország területéről várták a műveket a szervezők. Vidéken olyan kiállítás, amely az ország képzőművészeti életéről adott képet, először Miskolcon volt. Ez nagy áttörést jelentett. Aztán egyre több lett az országos kiállítás vidéken is, így ezek lassan kioltották egymást. Kezdte keresni minden pályázathirdető város a sajátos arcát. Miskolc úgy határozott, legyen a Téli Tárlat lehetőség arra, hogy bemutatkozhassanak az észak-magyarországi régióban élő és ide kötődő művészek. Idén azonban még távolabb lett a földrajzi határ, meghívtunk Szlovákiából és Ukrajnából egy-egy művészt. A későbbiekben azt is szeretnénk, ha minél többen pályáznának a határokon túlról is.

□ Idén újdonság az is, hogy iparművészeket is hívtak a Téli Tárlatra. Eddig miért felejtették el róluk?

● Az első ilyen tárlatfelhívások képző- és iparművészekhez egyaránt szóltak, és sokáig kisebb vagy nagyobb hangsúllyal, de megjelentek az iparművészeti alkotások. Aztán valahogy eltűntek az iparművészek, hiszen feladatokat kaptak, s az alkalmazott művészetet – mond-

Ugyan a zsűrizés tegnap megtörtént, de az anyagot csak december 3-tól láthatja a közönség a Miskolci Galériában
Fotó: Dobos Klára

juk egy utcabútor – nehezebb itt bemutatni. Idén viszont a Téli Tárlathoz kapcsolódóan a Mini Galériában terveztünk iparművészeti kiállítást. Ezeknek az embereknek a munkájával lépten-nyomon találkozunk, ezért meg kell velük ismerkednünk mint alkotóművészekkel is. □ Ezek után nem fél, hogy „sírni fog” a többi műfaj is azért, hogy részt vehessen a tárlaton?

● Én igazából azt szeretném, ha ez a kiállítás a megye vizuális művészetére odafigyelő kiállítás lenne, foglalkozna videóval, fotóval, alkalmazott művészetekkel. Két év múlva már lehet, hogy ilyen nyitottabb lesz a pályázati felhívás. Ehhez persze még sok szakmai egyeztetésre lesz szükség művészekkel, szakemberekkel. A tér meglesz hozzá az új galériában.

□ Ez azért sokkal több feladatot ad majd a Miskolci Galéria munkatársainak, a zsűri tagjainak...

● Kétségtelenül egyszerűbb lenne,

ha a hagyományos módon csak festményeket állítanánk ki. De a huszadik század végén a művészetet nem szabad leszűkíteni csak a táblaképekre. Erre az összetett világra az alkotók egyre több eszközzel reagálnak, s nekünk ezeket be kell mutatnunk.

□ A számok bizonyítják, nagy volt az érdeklődés. Viszont az ismertebb nevek mellett elég sok az új név. Vajon a már elismert alkotóknak nem okoz gondot, hogy viszonylag ismeretlenek között szerepel az alkotásuk?

● Azt hiszem, az ismert művészeknek izgalmas lehet látni azt, hogy a fiatalok miként viszonyulnak a világhoz. A fiataloknak pedig lökést adhat egy-egy ilyen szereplés. Én a magam részéről jobban szeretem megelőlegezni a bizalmat, ha tehetséget látok valakiben, mint kritikával elkezdni faragni. A nagyobb tolerancia híve vagyok, a finomabb nyesegetést szeretem.

Aki nem bízik a fregolizenészekben

Gonda Ferenc, a Nemzeti Filharmonia regionális vezetője

BÁNHEGYI GÁBOR

Miskolc (ÉM) – Elkészült a Nemzeti Filharmonia idei koncertnaplára. Ennek kapcsán a filharmonia észak-magyarországi vezetőjével, Gonda Ferencel többek között arról beszélgettünk, mitől izgalmas egy koncertszervezőnek a hangversenyélet, és miért nem bízik igazán a „fregolizenészekben”.

□ Egy hangversenyszervező kialakításakor milyen mértékben érvényesülnek a művészeti, illetve az anyagi szempontok?

● A költségvetés adott dolog, azon tagítani sajnos nem tudunk, következképp a lehetőségeink eléggé behatároltak. Hiába vannak olyan művészek, akiket szeretnénk Miskolcra csábítani, ha nem vagyunk képesek megfizetni őket. Persze olykor akadnak szponzori pénzek is, de ezek csak egyes személyek meghívásában segítenek. Egy szezon megformálásakor tehát elsősorban a szűkös keretünkhöz tervezünk a meghívandó művészeket és az előadandó műveket. Tavaly például szerencsénk volt a Carmina buranával, mert csak nyolcvanezer forintot kért a megszólaltatásért a szerzői jogvédő hivatal. Az idén már százhuszezerbe kerülne. A művészeti szempontok természetesen legalább ennyire fontosak. A miskolci koncertszervező kifejezetten szerencsés helyzetben van, hiszen gyakorlatilag az egész szezon egy zenekarra építhető. Egy olyan zenekarra, amely az utóbbi években el tudta azt érni, hogy a karmesterek

és a szólisták szinte az első pillanatban igennel feleljenek egy meghívásra. Ezek után már „csak” azt kell kitalálni, hogy a koncerteken mi hangozzon el. Ez már komoly csapatmunkát igényel, mert figyelembe kell venni azt, milyen évforduló van az évben, melyek azok a művek, amelyek „fekszenek” a zenekarnak, melyik vendégművész melyik stílusban érzi igazán jól magát és így tovább...

□ A koncertlátogató néha viszont azt látja, hogy mégsem az a szólista érkezett meg, vagy ő érkezett meg, de nem azt a művet játssza, amit meghírdettek a szezon elején.

● Az ilyen menet közbeni változások nem túl gyakoriak, de kétségtelenül előfordulnak. Véleményem szerint éppen ettől élő a hangversenyélet. Tavaly például Prunyi Ilona Rachmanyinov helyett egy Beethoven-zongoraversenyt játszott. Ennek egyes-egyedül az volt az oka, hogy a művészről a koncert előtt egy hónappal jelezték, úgy érzi, a Rachmanyinov-darabot nem tudná százszázalékosan eljátszani, de a Beethoven-zongoraverseny koncertkész állapotban van. Még mindig jobb egy ilyen változtatás, mintha ragaszkodunk az előzetes egyeztetésekhez, a szólista pedig csak kiül, és ledarálja a művet, ami miatt a közönség joggal érezheti úgy, hogy becsapták. Eppen emiatt kétkeltem az úgynevezett „fregolizenészekben”, a beugró zongoristákban, akiknek majdhogynem mindegy, mikor szólunk, rögtön ugranak, mondván, szinte az egész zongorairodalmat naprakészen tartják magukban. Nem hiszek abban, hogy

valaki mindent tökéletesen tud, egy-egy stílust vagy zeneszerzőt valaki ismerhet és előadhat kiválóan, de a mindenevő zenész tudomásom szerint még nem született meg, és valószínű, nem is fog.

□ Lapozgatva a programot, az idei koncertszezon is tartogat egy-két meglepetést: Hamari Júlia zenekari áriaestje, egy novemberi operagála, Veress Sándor estje, valamint tizenhárom éves ifjú zongoraművész, Karsai Márk fellépése.

● Hamari Júlia idecsábította már egy régi, titkos ábránd volt, most végre szerencsénk volt, hogy meg tudtuk nyerni a művésznőt. A másik dédelgetett álom a nemzetközi operagála volt. A Miskolci Szimfonikus Zenekar az utóbbi években gyakran turnézott együtt a bécsi zeneakadémiára operaszakos hallgatóival, most ez a társulat látogat majd el Miskolcra, ahol a koreai, mexikói, orosz, lengyel és magyar énekesekből álló csapat egy este két opera keresztmetszetét adja elő. Veress Sándor neve sajnos csak a vájtfülűeknek jelenthet valamit, pedig Európában közismert és elismert zeneszerzőnek számított. Egy „hibája” volt csak, 1948-ban eltávozott Magyarországról, ezért a műveit finoman szólva nem nagyon lehetett magyar koncertszínpadokon hallani. Sajnos, Veress Sándor három éve meghalt, így egy kicsit megkésztünk a rehabilitációjával. Karsai Márkrol pedig zeneakadémiai tanára szerint annyit kell tudni, hogy körülbelül ugyanazt tudja, amit Ránki Dezső tudott tizenhárom éves korában, hallatlanul nagy alzáttal viszonyul a zenéhez.

Soros-évforduló

Miskolc (ÉM) – Szeptember 10-én Keszthelyen kezdődött a Soros Alapítvány jubileumi rendezvénysorozata, mely alig több mint három hét alatt hét vidéki és számos budapesti helyszínen zajlik. A jubileumi rendezvénysorozat fontos eseménye lesz a Petőfi Csarnokban megrendezésre kerülő ifjúsági fesztivál, ahol olyan gyerekek, fiatalok találkoznak és lépnek majd fel, akik az alapítványtól kaptak támogatást sokszínű ötleteik megvalósításához.

A Soros Alapítvány éppen tíz éve, 1984-ben kezdte működését Magyarországon. Alapítója Soros György magyar származású amerikai üzletember, aki a nyitott társadalom megvalósításának elősegítésére hozta létre az alapítványt. Bakonyi Éva, a Soros Alapítvány új igazgatója a következőképp mondta: „A tízéves jubileum kitűnő alkalom a visszatekintésre, az elért eredmények összegezésére. Ugyanakkor szemvetést is készítünk a jövő átgondolására. Összinté elismeréssel tekintek az elmúlt tíz évre. A jövőben a céljaink változatlanok maradnak, de tevékenységi körünk kibővíül. A támogatások sokszínűségét megőriztük, de az alapítvány kiemelten fogja kezelni az oktatás és az egészségügy területét”.

A Miskolci Egyetem aulájában szeptember 21-én, szerdán este fél 7-kor könyv- és folyóirat-kiállítás nyílik, majd az Academia Rézfúvós Kvintett ad hangversenyt. A kiállítást Kunt Ernő egyetemi docens a Miskolci Egyetem Kulturális és Vizuális Antropológiai Tanszékének vezetője nyitja meg. Másnap délelőtt 11-től az egyetemen az alapítvány által támogatott filmekből készült válogatást, este 7 órától pedig a Rónai Sándor Művelődési Központban a Multimédia Színház: Oda a fehérhez című előadását tekinthetik meg az érdeklődők.

Graded Test

Miskolc (ÉM) – Graded Test nyelvizsgát tartanak Miskolcon 1994. december 3-án, szombaton délelőtt fél 9-től délután fél 2-ig. A Londoni Egyetem hat tudásfokozati nemzetközi nyelvizsgáján megszerzett vizsgabizonyítványok „C” típusú alami nyelvizsgákra honosíthatóak. A jelentkezési határidő október 21. Jelentkezési lapok, mintatesztek, hangkazetták a Quali-School Nyelviskolában szerezhetők be munkanapokon délután 3 és este 6 óra között.

(Miskolc, Soltész Nagy Kálmán u. 27. Rádiótelefon: 60/350-637.)

Avasi diákkörök

Miskolc (ÉM) – Az Avasi Gimnázium ebben a tanévben is indít diákköröket az általános iskolák hetedik és nyolcadikos tanulói számára. Választható tantárgyak: magyar, történelem, matematika, biológia, rajz, angol és német. Az órák szombaton, illetve pénteken lesznek – a csoportok tagjainak döntése szerint. A kurzus végén tantárgyi versenyt rendeznek, s a legkiemelkedőbb teljesítményt az iskola figyelembe veszi a felvételinél. A foglalkozások a tervek szerint október 8-án indulnak és február 11-ig tartanak majd. Egy tárgy tanfolyam díja 2500 forint (30 óra, 15 alkalom). Az érdeklődők október 1-ig jelezhetik részvételi szándékukat írásban az iskola címén (3524 Miskolc, Klapka u. 2.), vagy a 46/365-970-es telefonszámon.

Tankönyvakció

Miskolc (ÉM) – A Kárpátalján élő magyar anyanyelvű diákok megsegítésére tankönyveket gyűjt a Magyar Máltai Szeretetszolgálat. A szervezésben résztvevő Kereszténydemokrata Néppárt elnöksége kéri a város és a megye általános iskoláit és magánzemélyeit, hogy fölsőleg, de még használható állapotban lévő általános iskolai tankönyveik felajánlásával (1–8. osztályig) segítsék a kárpátaljai magyar diákok tanulását. A könyveket a KDNP megyei irodájában – Miskolc, Erzsébet tér 5., első emelet – veszik át, de nagyobb tételek esetén el is mennek érte. (Telefon: 340-008.) Mivel fontos ügyről van szó, kéri mindazokat, akik felhíváshoz csatlakozni kívánnak, illetve tankönyvet ajánlanak fel, azt szeptember 25-ig tegyék meg.